

פרוטוקול מס' 282

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', כז' בטבת תשל"ג - 1.1.73, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- ש.ז. אברמוב
- א. אנקוריון
- ר. ארזי
- פ. ביבי
- ג. האוזנר
- ב. הלוי
- ש. פרידמן
- פ. פרוש
- ח. צדוק
- י. קלינגהופר
- י. קורן

פוזמנים:

- א. ידין - המסנה ליועץ המשפטי לממשלה
  - ג. רקובר - משרד המשפטים, היועץ למשפט עברי
  - פ. ארן - משרד המשפטים
  - פ. שלי - הממונה על ניסוח החוק ועל הרשומות
  - א. דמביץ - סגן הממונה על ניסוח החוק ועל הרשומות
- ניצב-משנה י. בן-ארי - היועץ המשפטי למשטרה

פזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: ח. ביתן

סדר היום:

- (א) חוק הטיפול באבידות, תשל"א - 1971 (נוסח לבן שחזר פוועדת המשנה בראשות חבר-הכנסת ביבי).
- (ב) חוק דיני עונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב), תשל"ג - 1973, שחזר פוועדת המשנה בראשות חבר-הכנסת ביבי.

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

חוק הטיפול באבידות, תשל"א-1971

היו"ר י. גולדשמידט: ועדת המשנה בראשותו של חבר-הכנסת ביבי פייסה את הדיון בחוק זה לפני שבועיים-שלושה, ואני מבקש את חבר-הכנסת ביבי, יושב ראש ועדת המשנה, להסביר את הנוסח המונח לפני הוועדה.

מ. ביבי: בנוסח הלבן שלפניכם אין שינויים רבים לעומת הנוסח שבאגרת הכחולה. אביא לפני הוועדה דברים שלא היתה לאניהם הסכמה עליהם בוועדת המשנה.

בוועדת המשנה נחלקו הדעות לגבי שם החוק. בחוברת הכחולה מופיע החוק בשם: "חוק הטיפול באבידות", בוועדה היו הצעה לקרוא לו "חוק האבידות" והצעה לקרוא לו בשם "חוק השבת אבידה". שר המשפטים לא התנגד בשעתו לשינוי שם החוק ל"חוק השבת אבידה". אלה שתפכו בשם "חוק האבידות" טענו כי החוק אינו מטפל רק בהשבת אבידה, אלא בכל הסוגיה של אבידות, ולכן צריך לקרוא לו כפי שהם מציעים.

בחוברת הכחולה כלל סעיף 9 רק מאסר, ואם כי הסבירו לנו היועצים המשפטיים שלפי חוק דיני העונשין כולל מאסר גם קנס, החלטנו בכל זאת לאזכר במפורש גם קנס, כדי שאדם הקורא את החוק יידע מיד שמדובר לא רק במאסר אלא גם בקנס.

אני רואה שבסעיף 11, שמספרו היה 13 בחוברת הכחולה, הוסטטו פשוט פה פיסקה (4), ואבקש הסבר בענין זה מהיועצים המשפטיים.

סעיף 14 הוא סעיף התחילה. מאחר שהחוק קשור בהתקנת תקנות הצענו שתחילתו תהיה כ-1 ביוני 1973. אלה הנקודות החשובות שראיתי צורך להביא לפני מליאת הוועדה. איני רואה טעם לאזכר כאן שינויי מבנה ועריכה ושינויים משניים, כגון קביעת מועד של חדשיים בסעיף 7 במקום שלושה חדשיים.

מ. ארן: ועדת המשנה גם הגדילה את התקופה האסורה בסעיף 4 משלושה חדשים לששה חדשים.

אשר לסעיף 11(4), ועדת המשנה החליטה לשנות את הנוסח של סעיף 4(ג) לחוברת הכחולה, האומר "הוראות סעיף זה לא יחולו לגבי אבידה שהיא תעודה, שטר - למעט שטרי כסף או מסמך אחר, המוצאים, לפי דין או נוהג, לפקודה או למוכ"ז ומקנים לאוחז את הזכות הנדונה בהם, ובמקום זה החליטה ועדת המשנה לומר ששר המשטרה, בהתייעצות עם שר המשפטים, יוכל לקבוע בתקנות אילו מהמסמכים הסחירים והתעודות יוכל להוסיף, ואילו מהם לא יוכל להוסיף. נתבקשנו גם לתאם דבר זה עם הסעיף המקורי, סעיף 13(4), האומר: שר המשטרה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי... להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובין השאר לקבוע... הוראות מיוחדות, אף בסטייה מסעיף 4, לגבי אבידות שהן מטבע-חוץ, כלי נשק...". מאחר שרשימת הפטיות החלה להיות ארוכה מדי חשבנו לאחד זכרים אלה יחד ולנסח את סעיף 4(ג) באופן כללי.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מציע שנהג לגבי חוק זה כפי שאנו נוהגים בדרך-כלל בנוסח לבן של חוק ונעבור עליו סעיף סעיף, ולא נעמוד רק על הנקודות שהזכיר חבר-הכנסת ביבי.

שם החוק:

היו"ר י. גולדשמידט: החוק הוגש בשם "חוק הטיפול באבידות". בוועדת המשנה היתה נסיה לקרוא לחוק בשם "חוק האבידות", אבל אחת ההצעות היתה לקרוא לו בשם "חוק השבת אבידה". חבר-הכנסת ביבי אמר שהצדקה לא רק בהשבת אבידה, אלא גם בדברים אחרים, אולם כל הדברים שייכים לקומפלקס של השבת אבידה, מתי פשימים ומתי אין פשימים, ופה עושים כשאי-אפשר להשיב אבידה. כלומר, גם אם ייקרא החוק "חוק השבת אבידה", לא תהיה בכך שתירה לדברים הכתובים בגוף החוק. כל הענין נקרא במשפט העברי: "מצוות השבת אבידה". אבל יש הרבה הלכות מתי האבידה היא של המוצא.

היו"ר י. גולדשמידט:

מתי יטרח המוצא להחזירה ומתי לו.

בשיחה שהיתה לי לקראת פתיחת מושב זה עם שר המשפטים בקשר לדברים העומדים על שדר-היום, כפי שידענו על כך באוקטובר בשנה שעברה, התפלא שר המשפטים לשמוע כי שם החוק אינו "חוק השבת אבידה". אני מציע שהוועדה תכריע בענין זה.

פ. פרוש:

ברצוני לחזק את ההצעה שנקרא לחוק "חוק השבת אבידה". לפי המקובל אצלנו נוהגים לקרוא לענין זה "מצוות השבת אבידה", וזה מושג, ולא שם דבר בלתי מוגדר. אם רוצים אנו לקבוע חוק בענין זה במדינת ישראל, למה לנו לחפש שמות אחרים שיבטאו למעשה מה שמבטא כבר המונח "השבת אבידה"? ביסוד מונח זה כרוכה גם הסוגיה מתי להשיב אבידה ומתי לא, אבל המונח כשלעצמו הוא "השבת אבידה". כאשר העלית את הצעה זו בכנסת, היתה היענות מצד משרד חברי כנסת וגם מצד שר המשפטים, אשר אמר בתשובתו שהוא תומך בהצעה זו, כך שאני חושב שאפשר להתאחד על השם: "חוק השבת אבידה".

א. ידין:

אין לי התנגדות שהחוק ייקרא "חוק השבת אבידה". אני רק רוצה לומר איך רואה אני את ההצעה במסגרת הנתונים הקיימים. מי שקורא "חוק השבת אבידה" נזכר שבמשפט העברי יש ענין של השבת אבידה וחושב שהנה נתנה הכנסת גושפנקה למצווה המסורתית של השבת אבידה, ולא כן הוא. הוראות חוק זה, מתחילתן עד סופן, שונות מהוראות המשפט העברי. במשפט העברי לא נזכרת המסורה ולא נאמר שהמדינה רוכשת את האבידה, וכל ההבדלים בין אבידת ישראל לבין אבידת עכו"ם אינם כלולים בחוק שלפנינו. על-ידי מתן שם כזה לחוק אנו נותנים כיוון - לא אומר ראוותני, אבל כיוון מסעה במובן שהוא יוצר את הרושם כאילו קלטנו כאן את המשפט העברי וגיבשנו את ההלכות המסורתיות בתוך חוק של הכנסת, דבר שאיננו עושים בכלל. מפני זה לא הייתי קורה לחוק בשם "חוק השבת אבידה". זה נראה לי בניגוד לסעם הטוב וכמין התחזות להשתמש במטבעות רק באופן חזותי בשעה שאין מאחוריהן דבר, כלומר, אין מקיימים מה שמטבעות אלה מתיימרות להציג כלפי חוץ. אולם אם הוועדה תרצה בכל זאת לקרוא לחוק "חוק השבת אבידה", לא אבקש לרשום הסתייגות.

היו"ר י. גולדשמידט:

לדברי פרופ' ידין - ראשית כל, יש לשון עברית ויש דפוסית לשון מקובלים שלפעמים משתמשים אנו בהם בקשר לזמן הזה וקושרים בהם את המושגים הקיימים כיום, בלי שאנו מתחייבים בנפשנו שאנו נותנים לאותם ביטויים ופונחים רק את התוכן ההיסטורי שלהם. אנו מדברים, למשל, על "חוק הכשרות המשפטית". יכול אדם להירגע גם מהשימוש במלה "כשרות" בחוק של הכנסת, כי ביסודו של דבר מקור "כשרות משפטית" וכל כשרות אחרת, גם בענייני מאכלים, הוא בהלכה. בעצם צריכים אנו למצוא את שביל הזהב בין התחזות של הפעלה או קבלת המסורת, בעוד שלמעשה אין זה כך, לבין בריחה מהלשון העברית כדי לסנוע היווצרות רושם כזה.

איני חושב שאם נקרא לחוק זה "חוק השבת

אבידה" תהיה זו כעין העמדת פנים שאנו מחוקקים חוק דתי. נכון שבסעיף 2(א) יש כבר מטיה מהותית מהמשפט העברי, ואולי זו המטיה הבסיסית. הפרק שנהלכות גזילה ואבידה בהרמב"ם מתחיל בכך שהמוצא אבידה חייב להשיבה לבעלה, ואילו החוק שלפנינו אינו אומר שזו חובה, והיועצים המשפטיים הסבירו לנו זאת בכך שהמדינה אינה רוצה להפוך מי שאינו מחזיר אבידה לעובר עבירה פלילית. באותו פרק שהזכרתי אצל הרמב"ם נאמר כי מי שאינו מלא חובה זו מבטל מצוות עשה ועובר גם על מצוות לא תעשה.

פרופ' ידין הזכיר דברים מסויימים בהם

נוגדת הצעה זו את תפיסת המשפט העברי, כגון שאין מזכירים כאן אבידה של נוכרי, והרי לא הצענו אבחנה בין אבידתו של יהודי לבין אבידתו של מי שאינו יהודי, ואם כן, אין הגבלה. על הערה כגון זו נאמר: "אפס קצתו תראה וקוב נא לי משם". כלומר, אם רואים רק חלק מההלכה, אפשר להשמיע ביקורת כזאת, אבל אם יודעים את ההלכה בכל היקפה, בין השאר גם אותה הלכה מאוחרת יותר, אף היא כסעיף יז' לאותה הלכה שהזכרתי, האומר כי אדם ההולך בדרך ישרה יעשה לפניו מסורת הדין ויחזיר כל אבידה - אפשר להיווכח כי על-ידי

היו"ר י. גולדשמידט:

ראיה חטופה של שניים-שלושה פעיפים אין יכולים להדביק תווית מסויימת של גישה או תפיסה מוסרית או אזרחית למשפט העברי. נכון שבהלכה אין המשטרה מוזכרת כמוסד מאורגן היכול לקבל את האבירה, אבל מגמת ההלכה בכל הדורות היא, כי אם יכרעו לנו לשפר ולייעל את החזרת האבירה, הרי שהדבר רצוי. מה שרוצה התורה הוא שבמידת האפשר יוחזרו אבידות לבעליהן, ואם יש אמצעים יעילים יותר להחזרת האבירה, כגון פרסום ברבים באמצעות עתון וכיוצא בזה, אין ספק שזה ברוח ההלכה. ברור שזה ברוח ההלכה להתקין תקנות המאפשרות השבת אבירה במידה גדולה יותר מאשר באותם אמצעים המסוריים הנזכרים בגמרא.

כיוון שמדברים לנו עברית לא ניתן לברוח כליל מאסוציאציות עם תכנים המסוריים שחוק זה אינו רוצה לקיים אותם, ואיני חושב שבמקרה זה חוטאים או בצביעות או בהעמדת פנים. מאידך גיסא, החוק בהמשכו ובפרטיו - פרט לשלילת החובה המסוטורית של החזרה - אינו רחוק כל כך מההלכה. לכן דווקא בענין זה אין מצפוננו צריך לנקוף אותנו. הדברים רצויים גם בעיני ההלכה.

ג. ארזי: אני מציע שהחוק ייקרא "חוק דיני השבת אבירה".

א. אנקוריון: הצירוף "חוק" ו"דיני" אינו טוב.

ג. ארזי: אבל משתמשים לנו בצירוף זה, למשל, ב"חוק דיני העונשין" ובחוקים אחרים. גובהר לי שנוהגים להשתמש במונח "דיני" כאשר מדובר בסוגיה, וזה מונח מקובל. כל החוק מטרותו לקבוע דינים אין משיבים אבירה וגם מבחינת התוכן נראה לי שהשם "חוק דיני השבת אבירה" הוא המוצא המתאים.

ש. ז. אברמוב: אני מסתפק בשם "חוק השבת אבירה", בלי להוסיף את המלה "דיני". אני יכול להפא ראיות נגד השימוש במלה "דינים" בקונקסט זה, כי לדעתי אין היא מתאימה לסוגיה זו, ואנו צריכים גם ללכת בעקבות החקיקה שנקטה הכנסת. לא אפרנו "חוק דיני ירושה" למרות שסוגיית הירושה הרבה יותר רחבה מהנושא הנדון.

אשר להערתו של פרופ' ידין בדבר שימוש במטבע זה כחזית בלבד שאין מאחוריה תוכן, אני רוצה לומר שאני מחשיב את החזית. ביחסים שבין המדינה ובין הרת יש קורטוב רב-משמעיי של חזית שאינה הולמת דווקא את התוכן, והייתי רוצה להמשיך בדרך זו. טוב שתהיה אפילו חזית. אין היא צריכה להעיד על התוכן, אבל יש בה משהו מהמקורות, וטוב שתישמר מקוריות זו. אני, כמובן, קיצוני מאד בגישה; אני טוען שכל מה שמחוקק בית הנבחרים של מדינה יהודית הוא דיני ישראל אבל אני יודע שאין זה מקובל. אני מייחס חשיבות לגרמניקלטורה. הנה הפתח "הכנסת", למשל, כפי שאנו משתמשים בו כיום, אינו מתייחס מאחורי התוכן המסורית של מונח זה. אני רואה את זה כדבר טוב.

היו"ר י. גולדשמידט:

צוהף להצעה כפי שהיא מונחת לפנינו בצומח הלבוש יש הצעה של חבר-הכנסת ארזי לקרוא לחוק "חוק דיני השבת אבירה" והצעה לקרוא לו "חוק השבת אבירה". נצביע על הצעות אלה.

ה צ ב ע ה

הצעה לקרוא לחוק "חוק השבת אבירה" נתקבלה

פעף 1

היו"ר י. גולדשמידט:

בוועדת המשנה היתה הערה של ד"ר רקובר לגבי הגדרת המונח "אבירה".

ג. רקובר: נדמה לי שנוסח הצעתי עונה יותר על הענין. הצעתי היא ש"אבירה" תוגדר כ"פיטלטלין שבנשיבות הענין יש להניח שהם נמצאים במקום שלא מדעת בעליהם". בכך

ג. רקובר:

אני רואה שני יתרונות לעומת ההגדרה שבנוסח הלבן. ההגדרה שקראתי זה עתה בפניכם שאובה ממקורות המשפט העברי, וכאמור, בשתי נקודות היא עונה יותר מההצעה המונחת לפני הוועדה. "אבירה" מוגדרת ברישה של הנוסח הלבן כ"פוטלסלין שאבדו". אמ"כ, מכחינה זו אין הרישה פחכיפה אותנו יותר, כי כל מה שהיא אומרת הוא שאבירה היא פוטלסלין שאבדו. בסיפה נאמר "שיצאו משליטתם". סיפה זו חלה, למשל, גם על מקרה שאדם פר לרגע לסלפון בתחנת הרכבת והניח את החפציו בצד. במקרה כזה אפנים יצא החפץ משליטתו בשלב מסויים, אבל כוונתו לשוב לקחת את החפץ תוך תקופת ספורות. לפי הנוסח הלבן חפץ זה יהיה בגדר אבירה, כי יצא משליטת בעליו, אבל לא יהיה בגדר אבירה לפי ההגדרה של המשפט העברי, מפני שהחפץ נמצא במקום מדעת בעליו, ואילו אבירה היא אבירה אך ורק כשנמצא הנכס במקום שלא מדעת בעליו. אלה שני היתרונות שאני רואה בהגדרה במשפט העברי.

מ. ביבי:

הצעת ד"ר רקובר היתה לפני ועדת המשנה, אבל לא נתקבלה. יש לזכור כי ייתכן לא רק מקרה בו שם אדם מדעת החפץ משליטתו, אלא גם מקרה בו שם החפץ במקום מסויים שלא מדעת, כגון, שהחפץ נשטף מידי בעליו. קיבלנו את ההגדרה המובאת בנוסח הלבן כי היא מקיפה יותר.

פ. פרוש:

בנוסח הלבן כתוב "אם שבגדנות הענין יש להניח שיצאו משליטתם". נוסח זה יכול לכלול גם מקרה שהחפץ נגנב מבעליו.

פ. ביבי:

זו כבר גניבה וזה כבר אינו שייך לכאן.

פ. פרוש:

אבל המלים "שיצאו משליטתם" אינם הגדרה של "אבירה". נראה לי שהנוסח "שנמצא במקום שלא מדעת בעליו" מתאים יותר. אם נתעורר בדבר נראה שההגדרה המונחת לפנינו אינה הגדרה של "אבירה" אלא של מושגים אחרים.

י. בן-ארי:

ברצוני להפנות את תשומת לבכם לכך שהחוק המוצע יצא כבר מתחום ההגדרה של "אבירה" לפי המקורות. כאן מדובר גם על דברים שהושארו במקומות שונים, בבית-חולים, באוטובוס וכיוצא באלה, ואלה אינם בגדר "אבירה" כפי שמבינים מונח זה מתוך ההלכה. במקום "מרושותו" כתוב "משליטתו". אם כן, רואים אנו שהחוק הרחיב את היריעה מלכתחילה, ולכן, צריך לתת לו ביטוי רחב יותר.

פ. ארן:

אם אנו אומרים שיש להניח כי הדבר נמצא במקום שלא מדעת בעליו, פירוש הדבר שאנו מבקשים מהמוצא להניח הנחות סובייקטיביות של בעל האבירה, וזה דבר מסוכן, כי זה יקשה על הוכחת התביעה. מה היה קורה לו היה הדבר נגזל ולא נאבד והגזלן היה משליך אותו לאחר מכן? במקרה כזה חייב המוצא להשיב את החפץ לבעליו, ואם אינו מחזיר אותו, אנו מאפשרים לתביעה להוכיח בצורה פשוטה יותר שיצא החפץ משליטת בעליו, והמוצא לא קיים פצוות השבת אבירה. אני חושב שחפץ שנגזל והושלך על-ידי הגזלן, גם הוא אבירה.

ג. רקובר:

פיר-ב-ארי הזכיר לכם שהושארו - וזה נדון בפע"ף 7 - כדי להסתייע בכך להוכחה שהחוק שלפנינו הרחיב את משמעות המונח "אבירה". ודאי שהחוק הרחיב את המושג "אבירה" אבל גם פע"ף 7 (קורא את הפע"ף) יצא מהנחה שהוא מדבר בדברים שאינם אבירה וביקש לומר מה ייעשה באותם דברים.

פ. פרוש:

זאת תוספת למונח "אבירה", אבל לא אבירה כשלעצמה.

א. ידין:

אני כשלעצמי מסכים לנוסח הלבן, אבל לאור חילופי הדברים שהיו כאן ברצוני להעלות רעיון מסויים לפניכם. לדידי, אפשר למחוק את כל פע"ף 1, היינו כל פע"ף ההגדרות. טובן שבמקרה מסויים יכול להתעורר ספק אם הדבר נשדך או נמצא, אבל את הוויכוח הזה צריך לנהל גם בשקיימת הגדרה של "אבירה". כלומר, מי שיש לו השגות לגבי ההצעה בפע"ף 1 יכול לקבל את ההצעה לפחוק את פע"ף 1, כי היא פוטרת אותו מכל היסוסים. לפעשה לא פתחנו חוקים אחרים

א. ידין:

של הכנסת בהגדרות כאלה, אלא דיברנו מיד על "נכסים" וכיוצא בזה. בדרך-כלל הגדרות אלה רק מכבידות בהכרעה בשאלות העלולות להתעורר. אני כלשעצמי מציע לקבל את ההצעה כפי שהיא מנוסחת בנוסח הלכן, אבל מי שיש לו השגות לגבי פרטי ההגדרות, נראה לי שהדרך הטובה ביותר לגביו היא למחוק את כל סעיף 1.

פ. ביבי: אני מבקש את פרופ' ידין לא לעמוד על הצעתו, כי הדבר יכניס אותנו לסיבוכים חדשים. כבר בסעיף 2 מוזכרת המלה "בעל" ומיד עלולה להתעורר השאלה אם זה כולל גם את המחזיק.

היו"ר י. גולדשמידט: לפנינו סעיף 1 כפי שהוא מוצע בנוסח הלכן והצעת ד"ר רקובר. נצביע על שתי ההצעות.

ה צ ב ע ה

סעיף 1, כפי שהוא מנוסח בנוסח הלכן, נתקבל

סעיף 4

פ. ביבי: כיוון שחבר-הכנסת אנקוריון צריך לצאת אני מבקש להקדים את הדיון בסעיף 4 שלגביו יש הסתייגות לחבר-הכנסת אנקוריון.

א. אנקוריון: בסיפא של סעיף 4(ב) כתוב "והוא הדין אם המוצא ספר את האבידה למשטרה והיה לבעלה לפי סעיף קטן (א) אך לא דרש אותה תוך חודש ימים לאחר שהיה לבעל כאמור". המלים "והוא הדין" אינן ברורות. בחלק הראשון כתוב שהמדינה תהיה לבעלת האבידה, ו"הוא הדין" פירושו שהמדינה תהיה לבעלת האבידה גם במקרה האמור בסיפא, היינו במקרה שהמוצא ספר הודעה למשטרה והיה לבעל האבידה לפי סעיף קטן (א), אך לא דרש את האבידה תוך חודש ימים לאחר שהיה לבעל כאמור, המדינה הופכת לבעלת האבידה. אני מציע שצמקרה-כזה תודיע המשטרה למוצא על זכותו, כלומר, לכתוב אחרי "לפי סעיף קטן (א)": "ולאחר שהמשטרה הודיעה לו על זכותו לא דרש אותה תוך חודש ימים לאחר שהיה לבעל-כאמור". במלים אחרות, לאחר שעברו ששה חודשים הופך בעצם המוצא לבעלים, אבל הוא עלול להפסיד זכותו אם לא ידרוש את החפץ, ואני חושב שהמשטרה צריכה להודיע לו על כך.

פ. ביבי: ענין זה לא נעלם מהוועדה, אלא שהתשובה שניתנה על-ידי נציג המשטרה היתה שכאשר המוצא אדם אבידה למשטרה הוא מקבל קבלה, ובקבלה-כתוב, שאם לא ימצא הבעל, האבידה תהיה של המוצא.

נוסף לכך, אם נקבל את הצעת חבר-הכנסת אנקוריון, נעמיים יותר עבודה על המשטרה, ולפעמים בדברים פעוטים מאד שלמוצא אין ענין בהם והוא לא יבוא לקבלם אפילו יודיעו לו על כך. עצם הקבלה הכוללת הערה על זכותו של המוצא היא המשמשת ערובה לזכות שחבר-הכנסת אנקוריון מבקש להבטיח.

י. ארידור: אני חושב שיש טעם בהערת חבר-הכנסת אנקוריון, יש איזו שהיא דיספרופורציה בין התקופה של ששה חודשים לבין התקופה של חודש ימים. נכון שהמוצא מקבל קבלה בה ירשום המוצא של ששה חודשים, אבל כאן נדרש המוצא לשבת עם לוח זמנים ביד רלבנדוק בדיוק פתי חלפו ששה חודשים, אך טרם חלפו שבעה חודשים. לדעתי, זה דבר שאדם מביר אינו יכול לעמוד בו. ענין האבידה אינו הדבר הראשי בחייו של המוצא. הוא ספר את האבידה למשטרה, מילא את תפקידו, ופדוע להטיל עליו הגבלה זוף לדעתי, זה לא מביר.

יש שתי אפשרויות לפתור את הבעיה. אפשרות אחת היא לקבל את הצעת חבר-הכנסת אנקוריון ולבקש מהמשטרה לשלוח הודעה למוצא. מפילא שולחת המשטרה הרבה הודעות, לצורך ושלא לצורך, וכשיש אבידה

י. ארידור:

ממילא היא צריכה לתייך את הדבר, להודיע למישהו ממשרד האוצר שאבידה זו הופכת לרכוש הפדינה. אין זה כך שהאבידה מובחת במחסן. אם כן, על הסיפול הרגיל, שהוא ממילא פעמטה, אפשר להוסיף את הדרישה שהמסטרה תודיע למוצא כי תוך חדש ימים רשאי הוא לדרוש את האבידה לעצמו.

אפשרות אחת היא להעמיד לרשות המוצא תקופת זמן של שלושה-ארבעה חדשים לאחר שעברה תקופה של ששה חדשים. אני רוצה שתהיה פרופורציה בין ששת החדשים לבין התקופה שבאה לאחר מכן. אם המוצא לא ידרוש את הדבר תוך שלושה-ארבעה חדשים, אפשר לוטר שהוא ייתר על בעלותו, אולם אי-אפשר להגיד זאת כשמוכר בתקופה של חדש ימים. אם תהיה פרופורציה בין שתי התקופות הללו, נפתור את הבעיה וגם לא נטרוד את המסטרה. מכל מקום נעייף זה כמות שהוא יוצר את הרושם כאילו חוטפים את המציאה דווקא מאדם שפילא את חובתו האזרחית. מי שלא פנה כלל למסטרה, ממילא האבידה שלו, אבל אדם שפילא את המוצא הפיזית המנסלת עליו - אותו תופשים ומסדרים. לשם מה להזמין דברים אלה? בענין זה הייתי מעדיף את הצורה הראשונה, זו שהציע חבר-הכנסת אנקוריון.

ס. פרוש:

אני תמה על שאנו מתעלמים מהשאלה אם בעל האבידה התיאש מפנה או לא התיאש מפנה. מדוע איננו כותלים אלמנט זה? בלעדיו אלמנט זה נוצר הרושם שאנו מוציאים את בעל האבידה כגורם בקפיעת שלילת זכויותיו.

היו"ר י. גולדשטידט:

זו הערה שבוודאי נשוב אליה עוד, אבל ברשותך נסכם תחילה את הנקודה שהעלה.

חבר-הכנסת אנקוריון.

ש.ז. אנרמוב:

האם אפשר לפתור את הבעיה על-ידי קביעה בסעיף קטן (ג) ששר המסטרה רשאי לקבוע

בתקנות גם את נוסח הקבלה?

א. ירין:

את זה הוא ממילא רשאי לעשות.

ש.נ. אנרמוב:

בוודאי שהוא רשאי לעשות זאת, אבל בתוספת זו יש הדגשה שפייחסים חשיבות לצורת הקבלה. אם בקבלה יהיה כתוב התאריך בו זכאי המוצא לתבוע את האבידה, זה מקל על הבעיה.

י. בן-ארי:

ברצוני להזכיר לחברי הוועדה שבשערי 4 (א) המקורי ההצעה היתה: "קיים המוצא הנראות נעייף 2 ולא נתגלה בעל האבידה תוך שלושה חדשים, יהיה המוצא לבעל האבידה". תקופה זו של שלושה חדשים נתקבלה בכל השלבים הפורמליים, גם בוועדת השרים וגם בקריאה ראשונה בכנסת, כי המסטרה הסבירה שתקופה ארוכה יותר רק תסיל נטל רב עליה, ולפעמים אף לא תעמוד בפרופורציה לערך הפציאות הללו. כל ההתכתבות והעבודה שמשקיעים בענין זה גרבות מאד, וביקשנו לקבוע מועדים. חשבנו שדי בשלושה חדשים, אולם ועדת המסנה החליטה להגדיל את התקופה לששה חדשים. השלטנו עם תיקון זה והסכמנו לו. אחרי זה מוסיפים חדש ימים וכבר כך מוחכים די והותר את הדברים הללו, שהם ברובם בעלי ערך קטן, בו בזמן שמה שאנו רוצים להבטיח אלה זכויות הפרט. המוצא יכול לרשום לו בפנקס את התאריך בו פוסיים המועד האחרון לקבלת האבידה, וזה עדיף על פני בטלת עבודה כה רבה על הרשות המוסמכת, ללא כל צורך. אני חושב שלאדם שבידו, שאנו מצפים ממנו כי יעמוד על זכויותיו ולא ישן עליהן, די בתקופה של ששה חדשים בתוספת חדש. זו בכלל השיטה המשפטית גם בדברים הרבה יותר חשובים מאלה הנדונים כאן. אם נרצה להבטיח גם מקרה בו אדם קצת מפורז ואינו רושם את הדברים, לא יהיה קץ לפקרים מסוג זה. לרשות המוסמכת בענין זה יש עבודה רבה יותר חשובה מזו הנדונה כאן, עם כל חשיבות הנושא.

פ. ביבי:

המסטרה הסכימה לא ברצון רב להגדלת התקופה משלושה חדשים לששה חדשים, כי זה מטיל עליה עבודת אחזקה של האבידות.

י. ארידור: האבידות יהיו רק מונחות אצלה יותר זמן.

י. בן-ארי: אבל כשהמוצא מביא את האבירה הוא מקבל אישור, ובאישור זה יש פירוט שלם גם כיום. יש ענין של רישום, של אחזקה.

מ. ביבי: לכן, אם החלטנו על הגדלת התקופה לששה חדשים, איננו צריכים להגדיל עקב זאת את התקופה של חדש ימים הנאה לאחר מכן.

י. בן-ארי: חוץ מזה יש תמיד רשות לתבוע את האבירה חזרה.

י. ה. קלינגהופר: סעיף 4(ג) כלל לא נראה לי. בחוק זה יש מעבר מסטוטורי של בעלות בנכס, וזה כשלעצמו דבר יוצא דופן. לא כל עיסקה המכונה להעברת הבעלות מעבירה את הבעלות בפני שיפוט מכח החוק. לפי סעיף 4(ב) המוצב הוא שתוך שבעה חדשים עוברת הבעלות פעמיים באופן מסטוטורי. הלא אם קיים המוצא את ההוראות של סעיף, הוא הופך לבעל האבירה כעבור ששה חדשים, ואם לא בא לקחת את הנכס חיש ימים לאחר תום התקופה האמורה, נשטת הבעלות מידיו ועוברת לידי המדינה. זה דבר מאד מוזר, ואיני מחייב אותו. לדעתי, אם מילא המוצא אחד ההוראות סעיף 2, הוא גילה בפידה מספקת את נאמנותו להוראות החוק וצריך גם לכבד אותו על שטרה ועשה מה שהיה עליו לעשות לפי החוק. אם כך הדבר, לא צריך להעניש אותו בגלל שלא הקפיד בשמירת התקופה האמורה של חדש ימים. הלא זאת סנקציה: כיוון שלא הקפיד בקשר לתקופה זו, הנכס כבר שייך למדינה. נאמר, בצדק, שהמוצא יכול לשכוח את התאריך בו עליו לדרוש את האבירה. כלום ירשום דבר מסוג זה בפנקס? זה בלתי אפשרי לרשום כל דבר בפנקס. כאן שוללים מהמוצא בעלות שהוא רכש לפי החוק. איזו מין בעלות היא זאת? אני מציע לבטל סנקציה זו, כלומר, אחרי ששה חדשים תהיה האבירה של המוצא.

מ. ביבי: ואם מדובר בנגד יסן, למשל, שאינו מעוניין בו, גם אותו המשטרה תשלח לו?

י. ה. קלינגהופר: המשטרה תרדיע לו שהאבירה עומדת לרשותו. בארץ בה חייתי זמן רב הייתה האבירה מונחת אצל המשטרה, וכעבור זמן מה, כאשר לא ידעו מה לעשות באבירה, היו פקיימים מכירה פומבית.

נ. רקובר: כך זה גם בארץ.

י. ה. קלינגהופר: אם שומרים את התמורה בכסף אין זה כל כך מסובך, אף אם צריכים לשטור נכס, זה מטריד, ולכן צריך ששמירה זו תהיה מוגבלת בזמן. אם אפשר לפכוד את הנכס במכירה פומבית ולשים אותו בפיקדון, זה קל יותר.

י. בן-ארי: כך מקובל.

י. ה. קלינגהופר: אבל כאן כתוב שאחרי שבעה חדשים הנכס יהיה שייך למדינה, ואני חושב שזה לא צודק כלפי המוצא. אני בעד ביטול הסנקציה בסעיף 4(ב) ובכך אני הולך מעבר להצעה האומרת, שאמנם יאבד המוצא את הבעלות, אבל רק אם נשלחה לו הודעה והוא לא מילא אחריה. הנכס צריך להישאר בבעלותו של המוצא.

מ. ביבי: פר בן-ארי מוטמן יותר ממני להשיב על השאלה מה ערכן של אותן אבידות בדרך-כלל ואם יש מקום להטיל חובה נוספת על המשטרה להודיע למוצא. שאותו צעיר ישן שנמצא באוטובוס עומד לרשותו. ייתכן גם שמדובר במצלמה או בטבעת זהב, אבל כאשר מדובר בנכסים כאלה יש להניח שהמוצא יהיה ער למועד שנקבע כאן.

י. ארידור: המוצא יהיה ער לזכות, אבל לא לתאריך.

מ. ב' ב' :
הוא צריך להיות ער גם לתאריך. אני
מבור שאין להגזים בזכויות אלה, כי
בדרך-כלל ערכן של האבידות אינו כזה שאדם יהיה מוכן להקדיש לכך מזמנו
או אף לפנות למשטרה או לפחסן המרכזי בו מונחות האבידות. לפעמים אין
האבידה שווה את המכתב שכותבת המשטרה. צריך שתהיה פרופורציה בין הזכות
לבין החפצים הנמצאים בדרך-כלל. אולי מר בן-ארי יאמר לוועדה באילו אבידות
מדובר בדרך-כלל.

י. בן-ארי :
אין לי נתונים מדוייקים ברגע זה, אבל
בדרך-כלל אבידות שהבעלים לא דורשים
אותן מסתכמות במכירות פומביות שהמשטרה עושה בערך 70-80 אלף לירות מדי
שנה. לגבי זה יש הוראות בחוק האומרות שזה עובר לאוצר ונשמר בסעיף מיוחד.
דבר זה יכול רק להוכיח שלא מדובר בנכסים בעלי חשיבות רבה. למעשה אחת
ממטרות החוק היא להציע פתרון לאותן האבידות הכבדות ביותר שלא הגיעו
לידיעת המשטרה, ומע"ף 7 דן בדברים אלה. אם לאדם יש זכויות לפי פקודת
המשטרה יסודיים לו על כך, וזה כתוב שחור על גבי לבן, למה צריך להמשיך
ולשלוח לו הודעות? צריך שתהיה סביבות מסויימת בענין זה. כרצוני להזכיר
נשכחות ולומר שכאשר התחילו לדון בהצעת חוק זו דרשה המשטרה שכל הענין
יוצא מתחומה וייעבר לתחום הרשויות המקומיות, כי זה הולם יותר את הרשויות
המקומיות המשרתות את האזרח. גם הבאנו דוגמאות מארצות אחרות שם מקובלת
שיטה זו. משום כך גם הכנסנו את סעיף 12 להצעת החוק המדבר על אצילת
תפקידים ומסכויים. המשטרה אינה עוסקת בענין זה מבחינה עסקית, אבל יש
פרופורציה מסויימת לדברים. אני חושב שהתקופה של ששה חדשים שנתקבלה באן
עונה בהחלט על כל הצורך בדאגה לאותו אזרח.

י. קורן :
נדמה לי שהצעתו של חבר-הכנסת אנקוריון
מכבידה ואין לה הצדקה. אין טעם להגדיל
את התקופה הזרספת מעבר לחדש ימים, כי אם לא תלעמן המוצא תוך תקופה זו בחפץ
שהביא למשטרה, סימן שאין זה דרוש לו. יש לזכור שמדובר כאן רק על אדם
שקיים את האמור בסעיף 2, וזה מחזק עוד יותר את הגישה שהצבעתי עליה. לכן
אני מציע שלא נחייב את המשטרה לשלוח הודעה כפי שציע חבר-הכנסת אנקוריון.

ש. ז. אברמוב :
אני הולך בעקבות דברי חבר-הכנסת קורן.
אני מבור שאדם שהפקיד בידי המשטרה נכס
בעל חשיבות, חזקה עליו שיזכור את הדבר. מאידך גיסא, אני רגיש לטענת
חבר-הכנסת קלינגהופר, שאם שכח המוצא ללכת תוך חדש ימים למשטרה לקבל את
החפץ, שכחה זו גורמת לו אבדן בעלות. יש כאן משהו לא סימפטי. אני מציע
לא לשנות את התוכן של סעיף זה, כי אם לשנות רק את הסדר: מי שכעבור ששה
חדשים לא תבע אותה, דינו כדין... בדרך זו ענין העברת הבעלות לא ינבע
משכחה, אלא ינבע, מבחינת החוק, מווייתור פרצון. התוצאה היא אותה תוצאה,
אלא שלא תהיה כאן העברה שרירותית של בעלות מצד אחד לצד שני. זה יהיה ויתור,
ופסוח הווייתור תרכוש המדינה את הבעלות.

הינ"ר י. גולדשמידט :
אני חושב שאנו צריכים להבחין בין
השגתו של חבר-הכנסת קלינגהופר ובין
השאלה שהעלה חבר-הכנסת אנקוריון. אלה שתי סוגיות שונות.

י. ארידור :
דובר כאן על הקושי הכרוך בכך שהמשטרה
צריכה לשלוח לכל אחד מכתב שהאבידה
עומדת לרשותו בתום ששה חדשים. אולי אפשר לומר שכאשר מקבל אדם קבלה על
האבידה צריך הוא להודיע מיד אם יתבע אותה, ואם הוא פוּדֵיע כאשר הוא מוסר
את האבידה שלא יתבע אותה בשום תנאי, המכתב לא יהיה אפקטיבי. המכתב יהיה
אפקטיבי רק לגבי אדם הפוּדֵיע בעת הפסירה שיתבע את האבידה.

א. ירין :
אני מעריך את חשיבותו של סעיף זה, אבל
בכל זאת לא כל העולם עומד על אבידות
אלה. הרעיון שהביע חבר-הכנסת קלינגהופר הוא רעיון נכון. כלומר, אם אדם
טיפל באבידה כפי שצריך, הוא זוכה בה ואין לחטוף אותה מיד מפניו. אני
מבין שאנו מסכנים את אפשרות ההתפודות של המשטרה גם כשאנו מבקשים מפנה
מה שמבקש חבר-הכנסת אנקוריון. אולם מה שנכון בכל ההשגות שהושמעו הוא
שמהבעל הקודם "מפקיעים" את הנכס כעבור ששה חדשים, ומהמוצא "מפקיעים" אותו
כעבור חדש, וזה דבר שאין העין סובלת כאשר קוראים את הסעיף. אני מציע
לתקן את הסעיף כך ששתי התקופות יהיו שוות, היינו שכל אחת מהן תהיה בת

א. ידין:

אנבעה חדשים, ולא שהאחת-תהיה בת ששה חדשים והאחרת בת חדש ימים. בדרך זו נאיים לקראת המשטרה שביקשה מלכתחילה תקופה של שלשה חדשים ולא של ששה חדשים ולרשות המוצא יעמדו ארבעה חדשים ולא חדש.

ש.ז. אנרפוב: ככל שמאריכים את התקופה גדל הסיכוי שתישכח.

א. ידין: ההנחה היא, שאם עבר זמן רב, גם המוצא אינו מעוניין באבידה.

ט. ביבי: אינני סבור שצריך לקבל את הצעתו של פרופ' ידין, כי זכותו של מאנד האבידה ודאי שהיא עדיפה על זכותו של המוצא, וזאת מפילי מבחינה פורמלית; מבחינה חומרית ודאי שהיא עדיפה. לעומת זאת, אם אמנם מעוניין המוצא באבידה, הוא צריך להיות ער למועד שנקבע ולכונן לבקש אותה סמוך לתום ששה חדשים. בעניין זה די, לדעתי, בתקופה נוספת של חדש ימים. לכן אני מציע לתת עדיפות זו, שהציעה ועדת המשנה, לבעל האבידה המקורי ולא למוצא. אולם אם הפער בין שני המועדים הוא כה גדול. שמוכרחים להקטין את התקופה של ששה חדשים, אני מציע שנקבע תקופה של ארבעה חדשים מול חדשיים.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מצטרף לדעוין שהביע חבר-הכנסת ביבי זה עתה, כלומר, לקבוע תקופה של ששה חדשים ועוד חדשיים, הסייג, הזמן שיעמוד לרשות המוצא יהיה מחצית הזמן שהאבידה הייתה מונחת במשטרה.

ט. ביבי: ועדת המשנה לא הסתפקה בפחות מששה חדשים, אבל מליאת הוועדה יכולה להחליט לקצר את התקופה הזאת.

י. בן-ארי: צריך לזכור שאין זה כלל שהמוצא מוסר את האבידה למשטרה, אלא הוא גם יכול לקחת אותה אליו. אני רק מקווה שרוב המוצאים יקחו את האבידה אתם הביתה. אם המשטרה אינה דורשת זאת, אין המוצא חייב להביא את האבידה. הוא רק צריך להודיע על כך.

היו"ר י. גולדשמידט: אם תקבל הצעת חבר-הכנסת ביבי, יהיה צורך לשנות את התקופה של ששה חדשים לתקופה של ארבעה חדשים גם בסעיף 4(א). נצביע על הצעה זו.

ה צ ב ה

ההצעה שהמוצא יהיה לבעל האבידה תוך ארבעה חדשים ויוכל לדרוש אותה תוך חדשיים לאחד תום תקופה זו - נתקבלה.

היו"ר י. גולדשמידט: יש הצעה של חבר-הכנסת קלינגהופר.

י. ה. קלינגהופר: היא כבר נפלה.

היו"ר י. גולדשמידט: שמענו את הודעת חבר-הכנסת ביבי בשם המשטרה שהדבר יצויין על הקבלה, ואם האבידה חשובה למוצא הוא ודאי יזכור גם את המועד של חדשיים.

היתה הצעה לא לקבל את הצעת חבר-הכנסת אנקוריון לחייב את המשטרה בהודעה ולהסתפק בשה שכתוב בקבלה. כיוון שחבר-הכנסת אנקוריון יצא, נרשום לו זכות הסתייגות. לסעיף 4 נחזור בעניין אחר לאחר שנסיים את הדיון בסעיפים 2 ו-3 ואז תידון גם הצעת חבר-הכנסת פרוש בעניין היאוש. נחזור עתה לסעיף 2.

סעיף 2

י. ארידון: (א) יש לכתוב "ונטלה" במקום "ונוטלה".

פ. פרוש:

מה המטפעות של המלה "ונטלה"? אם אדם מוצא אבידה ולוקח אותה, צדור שהוא מחזיר אותה. ענין הנטילה כולל מה שבזכור במשפט העברי. אם האבידה ברשותו, זה כאילו נטל אותה. נראה לי שנוסח זה מגביל את המונח "מוצא" בעוד שאיננו מתכוונים לכך.

פ. ביבי:

מי שמוצא אבידה יכול שלא לדווח עליה, ואין מחייבים אותו לעשות זאת. מתי הוא מתחייב במעופי החוק? כאשר נוטל המוצא את האבידה לידינו. לכן הנטילה כאן היא האלמנט הפרכזי. "מוצא" פירושו שאדם יכול לראות דבר ברחוב ולא ליטול אותו.

פ. פרוש:

בהלכה כתוב שאסור להתעלם מהדבר, ואם כותבים "ונטלה" מגבילים את זה.

היו"ר י. גולדשמידט:

בוודאי שזו הגבלה, שהרי אסרנו שמעיף (א) בא להגביל את חובת ההשבה. אין זו מצוות ההשבה הכתובה בתורה. בפירוש לא, ואם דוצה המוצא להתעלם, מהאבידה, אין לחוק שום טענה כלפיו. אני רוצה להבין שאפילו נטל המוצא את החפץ בידו, הסתכל בו זמן-מה והחזיר אותו אחר-כך למקומו - גם זה לא נקרא נטילה, אבל אם הוא טרים את החפץ ונוקל אותו, הוא מתחייב בזה בכל החובות הכתובות בחוק.

פ. ביבי:

המוצא יכול גם ליטול את החפץ האבוד ולשים אותו בצד כדי שלא ייתקלו בו עוברים ושבים. גם זה אינו בגדר נטילה.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם המוצא משנה את מקום החפץ, נראה לי שזה כבר משהו אחר. מכל מקום נראה לי שבמלה "ונטלה" הכוונה העיקרית היא שהמוצא לוקח את האבידה עימו.

פ. פרוש:

אפשר שהאבידה היתה בחצר, ברשותו של המוצא, והוא לא נטל אותה.

היו"ר י. גולדשמידט:

לכך נוגע סעיף 3.

פ. ביבי:

על כל פנים מקרה זה אינו כלול כאן.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני סבין שבזה אישרנו את סעיף 2 (א) ואנו עוברים לסעיף קטן (ב). כיוון שאין הערות לסעיף קטן (ב) אנו מאשרים אותו ועוברים לסעיף קטן (ג).

כתוב שהמוצא רשאי לפסוד את האבידה לפשטרה, ואז חייבת הפשטרה לקבל את האבידה מידו, ואם הפשטרה היא שדורשת זאת ממנו, הוא חייב לפסוד לה את האבידה. הפשטרה יכולה להגיע לדרישה זו בבסיבות שונות, כגון שהמוצא מראה לה את האבידה, ואז היא דורשת אותה ממנו.

פ. פרוש:

אני חושב שיש להוסיף כאן משהו הפחייב את הפשטרה להנהיג איזה הסדר של פסירת הודעה ברבים, ולא להסתפק בפסירת האבידה לשוטר בתחנת הפשטרה, בלי הסדר של פרוסום על כך.

היו"ר י. גולדשמידט:

הלא הוסבר שכל התחום הזה אינו הפקר גם עכשיו, אם כי אינו מוסדר בחוק. שפענו שיש הוראות קבע של הפשטרה בהן נקבעו הצוהלים שעל-פיהם פועלים, ביניהן הוראה שהפשטרה תפעל בשקידה סבירה לגילוי בעל האבידה.

ג. רסובר:

אבל את ההוראה הזאת מבטלים היום.

פ. ארן:

לא, אין מבטלים אותה.

ג. ביבי: מה שיתבטל יתבטל, אבל יבואו הוראות, תקנות וכללים חדשים.

ס. פרוש: אם יש הוראה כזאת והיא מקובלת וטבירה, פרוץ לא בזכיר אותה בחוק בצורה כלשהי? כלומר, חובת המשטרה למצוא דרך, אפילו בתקנות, להודיע על אבידה.

ג. ביבי: חבר-הכנסת פרוש, אני מבקש שתרו למשמעות הדברים כשהם סתפרטים לפרטים. לפעמים מדובר במקושי שאין איש מוכן להרים אותו, ובדרך שאין פרופורציה בין זה לבין הודעה בעתון, למשל.

ס. פרוש: מה עושה המשטרה כיום?

ג. ביבי: היא רושמת את האבידה ופורסת אותה לפחמן מרכזי, ומי שמתעניין בחפץ אבוד, שואל על כך. לא כל האבידות הן בעלות ערך. על-פי מה שנמסר לנו מדובר בדבר באבידות פעוטות ערך. אם כן, איפה היחס בין אבידות אלה לבין פרסום בהיקף כזה שמציע אותו חבר-הכנסת פרוש? ברור שחובת המדינה לעשות משהו בצדדן, אך אינני רואה טעם להוסיף גם פרסומים וגם הודעות.

היו"ר י. גולדשמידט: אם אינני טועה, חבר-הכנסת פרוש לא הציע אמצעים ספורטיים כי אם רק העלה את הרעיון בצורה כללית.

ס. פרוש: האם קיים, למשל, מקום שאליו אפשר לפנות במקרה של אבידה?

י. בן-ארצי: יש מקום כזה.

ג. רקובר: אבל אין חובה חוקית לרכז את הדברים במקום אחד.

י. בן-ארצי: כשמוצאים דברים פוֹדִיעִים על כך לכל היחידות. זאת משטרה ארצית. יש לנו תקנות שנצטרך לעבד ברוח הצעת חוק זו, אם מתקבל. העניין מופיע בפקודת המשטרה.

היו"ר י. גולדשמידט: הרעיון הוא זה: שחררנו את היחיד מחובת השבה, אבל אם המדינה היא הנאמן בינתיים - ובמקרים רבים היא גם זוכה באבידה - פרוץ לא לחייב את המדינה, וזאת לא בפעמים ספורטיים, כגון צילומים פפורטלים של כל המספכים, אלא נאמר שהשר יקבע בתקנות את הדרכים בהן תפעל המשטרה כדי להקל על בעל האבידה? זה יכול להיות פנוסח באופן כללי, אבל זה יחייב את המדינה באיזו חובה מוסרית לטפל בזה.

ג. רקובר: כיום יש לפעשה בפג"ל חובה סטטוטורית - ואם לא נתבטלה עד עכשיו, היא תתבטל בימים הקרובים - האומרת שהמוצא מציאה חייב להכריז עליה, והיא משמרת בידו עד אם נמצאו הבעלים. בא אדם ונתן סימנים והוכיח שהיא שלו, חייבים להשיב לו. כל מי שלמד פרק ב"אלה מציאות" נוכח שהוראות אלה נמצאות במשפט העברי, הכולל חובת הכרזה, ולא די שאדם מוצא מציאה ושומר אותה עד שיבואו אליו, אלא חובתו להשתדל לעשות את אשר בידו כדי לגלות את הבעלות. ההלכה המקורית אומרת - ואקרא מתוך הרמב"ם, למרות שהמקורות עתיקים יותר - המוצא אבידה שהוא חייב להחזירה - חייב להכריז עליה ולהודיעה, ולומר: מי שאבד לו מין פלוני יבוא ויתן סימנים ויטול...". כלומר, אין הוא פוֹדִיעִ על כל הפרטים, כי אז זה עלול לסכל את הפטרה. המשין הרמב"ם ואומר לאחר מכן: "ואנן גבוהה היתה חוץ לירושלים שעליה היו מרכיזין... בראשונה כל מי שמצא אבידה היה פוֹדִיעִ עליה שלושה רגלים" - היינו בזמן שהיו עולים לרגל לבית המקדש. היה מקום בו נמסרו ההודעות בדבר המציאות שנמצאו, ושפילא כל מי שאבד לו דבר מה היה פונה לשם, וכיוון שזה היה מקום מרכזי היה לו סיכוי לגלות את האבידה - "משחרב בית המקדש התקינו שיהיו פוֹדִיעִין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות", והכוונה לזמן שהעליה פסקה. אחר-כך אומר הרמב"ם: "משרבו האנשים ואמרו:

ג. רקובר:

הפציה של מלך היא - התקינו שיהיו מודיעין לשכניו ולפיודעיו ודיו".
זאת הדרך היחידה שנומרה. כמובן, יש לנו פיוס אפשרות לרכז הודעות במקום
מעין האבן הגבוהה או מעין ירושלים בה היו פרו כזים העולם לרגל, וטובן
שאפשר לראות ברישום שעלשה הפשטה כיום תחליף יעיל, ואולי אפילו טוב יותר,
לדרך שהיתה נהוגה בימים קדומים. אולם דרך זו אינה פצויה בחוק שלפנינו,
כי בנוסח הלבן נאמר כך: "הפוצא אבידה ונטלה (להלן הפוצא) חייב להשיבה
לבעלה... הפוצא רשאי לפסור את האבידה למשטרה והוא חייב לעשות כן אם היא
דרשה זאת ממנו". כלומר, הפוצא חייב או להשיב את האבידה לבעלה או לפסור
אותה למשטרה. הדבר היסודי והעיקרי הוא קודם כל שהמשטרה חייבת לעשות מה
שבידה לגלות את בעל האבידה, ודבר יסודי זה אינו כלול בהצעת החוק, כפי
שהיא מנוסחת בנוסח הלבן. בהוראות הקודמות של דיני השבת אבידה, כפי
שהן פצויות כיום בתקנות המשטרה, פצויה בסעיף 3 הוראה האופרת: קיבלה
המשטרה פציה, תפעל בשקידה סבירה לגילוי של בעל הפציה ותשפור אותה
או תפורתה אם נפכרה... כלומר, ההוראות הכלליות כן מדברות על חובת
המשטרה לפעול בשקידה לגילוי בעל האבידה.

הוראה זו פצויה בין הרבה הוראות אחרות,
שדובן ככולן פצויות כיום בהצעת החוק של פנינו. היינו, עד היום היתה
רק מסגרת ולא היו הוראות חוק, ואילו כיום יש כבר הוראות חוק. כל
ההוראות הפנימיות בדבר השבת אבידה יהיו בחוק, ורק הפרטים יוכאו בתקנות.
כיוון שכך אני רואה שיהיה זה נכון להשלים את התמונה בעקבות המשפט העברי
ולומר שהפוצא חייב פצויה להשיב את האבידה לבעל האבידה. אם המשטרה דורשת
ממנו לפסור לה את האבידה, הוא חייב לפסור לה אותה, - ואולי זה צריך
להיות בסעיף בפרד - והמשטרה תפעל בשקידה סבירה לגילוי של בעל האבידה.
זו אותה לשון הקיימת כיום.

י. בן-ארץ:
הפציות היא שהמשטרה נוהגת בענין זה כפי
שהיא נוהגת לגבי דברים גנובים, לפשל.
כלום יושבת המשטרה בחיבוק ידיים ופחקה שיבוא פישו לבקש דברים שנגנבו
ממנו? אין לבן התנגדות עקרונית שהוראה כזאת תיכלל בתוך החוק, אבל
בפציות זה נעשה מעצמו.

פ. ביבי:
אני חושב שמה שמציע ד"ר רקובר פיותר.
אם מדובר בגוף מפלכתי שמתפקידו להסדיר
ענין זה - ויש לו עוד תפקידים רבים - חזקה על גוף זה שיהג בצורה סבירה,
כפי שמחייב אותו עצם קיומו. עצם קיומו של גוף מפלכתי-ציבורי שכזה,
הנתון לביקורת, מחייב פעולה בשקידה סבירה וכו', כפי שמציע ד"ר רקובר.
בעיני תוספת זו יש בה אפילו טעם לפגם, כי היא באה לומר למשטרה שתתנהג
בצורה סבירה.

י. בן-ארץ:
אפשר גם להקשות: ובדברים אחרים אין
המשטרה צריכה לנהוג כך?

פ. ביבי:
הדבר נובע מעצם האחריות הפוטלת על
המשטרה.

י. ארידור:
בסעיף 2 לא נאמר שדרישות אלה הן
אלטרנטיביות, כלומר, שאדם אשר פצא אבידה
ונטלה יצא ידי חובתו אם פסר את האבידה למשטרה, אפילו לא השיב אותה
לבעלים. לא ברור אם הסעיף אינו קובע חובה צדיפה להעביר את האבידה
לבעלים, אפילו יודע הפוצא מי הבעלים. נניח שאדם פצא פכונות גנובה בצד
הדרך, יש לו רשיון נהיגה והוא יודע לפי שייכת הפכונות. האם הוא צריך
לסרוח ולצטוע לביתו של בעל הפכונות ולהביא לו את הפכונות? יש שורה של
בעיות הפתעוררות כאשר אדם יודע מי בעל האבידה והוא צריך להחזיר לו
אותה. אם מדובר במשלוח חבילה בדואר, למשל, הדבר כרוך בטרחה ובהוצאת כסף.
מדוע לא די במסירת הודעה למשטרה? כוונתי לכך, שאם קיים אדם את האפור
בסעיף קטן (ג), הוא יצא ידי חובתו גם לפי סעיף קטן (א), וגם אם לא
בתקיימו בו התנאים של סעיף קטן (ב), כלומר ידע מי בעל האבידה ויש בידו
להשיבה לו - יצא ידי חובתו. בענין זה כוונתי גם תוצאות אזרחיות, כי אם
חייב הפוצא להשיב את האבידה לבעלים לפי סעיף קטן (א), יש לבעלים עילת
תביעה אזרחית נגד הפוצא, היינו עילת תביעה בגזיקין בשל הפרת חובה
סטטוטורית. זה סעיף שבא להגן על בעל האבידה. וזה האחרון יכול להגיד

א. ידין:

אחד-כך: מצאת אבידה, היית חייב להשיב לי אותה, גם אם זה היה עולה לך כסף. אם אדם רואה בדחוב חתול רעב והוא פרוחם עליו ונותן לו מעט חלב, זה נחשב כנטילה, ואם הוא יודע מי בעליו, הוא חייב לגסוע לאותה עיר ולסמור לו אותו. לכן אני מבקש שהוועדה תכתוב בפירוש שהפרטים המנויים בסעיף 2 הם אלטרנטיבות, כלומר, המוצא יוצא ידי חובתו אם הוא מקיים אחד מהדברים המנויים בסעיף 2 ובזה מסתיים העניין, ואין לדרוש ממנו יותר מזה. הדין אף לא נאמר שהוא זכאי לקבל הוצאות.

פ. ארן: לפי חוק השומרים הוא זכאי לקבל את ההוצאות שלו.

י. ארידור: הבאתי כדוגמה אדם שמצא חתול רעב בדחוב. מדוע לא נאמר כי הוא יוצא ידי חובתו על-ידי מסירת החתול למשטרה? יכול להיות שיש מקום להוסיף אלטרנטיבה אחרת: המוצא יוצא ידי חובתו על-ידי הודעה לבעלים. אפשר להוסיף זאת בתור אלטרנטיבה רביעית, ולומר, כי אם ידע הבעל שהאבידה היא אצל המוצא, הוא שחייב לטרוח ולבוא לקחת את האבידה מהמוצא. אם כן, הצעתי היא לגסח את הפרטים המנויים בסעיף 2 כאלטרנטיבות ולהוסיף להם אלטרנטיבה רביעית, וזאת כדי למנוע, בין היתר, זכות תביעה אזרחית של האדם שאיבד את האבידה כלפי אדם שמצא את האבידה ועשה לו טובה.

י.ה. קלינגהופר: אני מציע שכלך בדרך אמצעית: המוצא אינו חייב להשיב את האבידה לבעל האבידה והוא יוצא ידי חובתו אם הוא מודיע על כך למשטרה.

היו"ר י. גולדשמידט: - אף כי נטל את החפץ.

י.ה. קלינגהופר: אולם אם המוצא מצא, למשל, חפץ השייך לשכנו, זה סביר ביותר שיחזיר אותו לשכן, ואין מקום להפנות אותו למשטרה ולהסיל על המשטרה את העבודה הפיזית של הודעה לשכן.

היו"ר י. גולדשמידט: אפשר גם שהמוצא יטלפן או יכתוב פכתב בקשר לאבידה.

י.ה. קלינגהופר: לעומת זאת, ייתכנו גם נסיבות בהן יש אמנם בידי המוצא להחזיר את האבידה לבעל, אלא שהדבר כרוך בקשיים, ולאור קשיים אלה אין זה סביר לראות את המוצא כחייב להשיב את האבידה לבעל. אפשר, למשל, שהמוצא מוצא חפץ בירושלים ובוטל אותו והוא מגלה שאותו חפץ שייך לאדם הגר בנהריה. למוצא אין טלפון בבית, ואין הוא יודיע לבעל על שציאת האבידה?

היו"ר י. גולדשמידט: יש דואר בישראל.

י.ה. קלינגהופר: אבל מדוע צריך המוצא להטריח את עצמו ולכתוב לבעל האבידה? כאן כבר אינני רואה את ההבדל בין המשטרה לבין המוצא. מדוע לא תודיע המשטרה לאותו אדם הגר בנהריה כי החפץ שאיבד נמצא בירושלים? אם מדובר בשכן של המנצא, אני סביר שזה האחרון צריך להחזיר לו את האבידה, אבל כאשר מדובר באדם הגר רחוק מתעוררים ספיקות, וכאן לא בחרתי דווקא במקרה יוצא דופן. יכולים להיות מקרים עוד יותר קיצוניים, בהם אפשר בהחלט לטעון שאמנם יש בידי המוצא להשיב את האבידה, אלא שהדבר כרוך בקשיים כאלה שאין זה סביר לראותו חייב להשיב לבעל. אני סבור שכאן הדחקנו לכת יתר על המידה בכיוון ההפוך, ואני מציע שאמנם נקבע את החובה העקרונית להשיב את האבידה לבעל בסעיף קטן (א), כפי שכתוב גם עכשיו, אלא שננסח אחרת את הסעיף האומר "או שאין בידו להשיב לו". באופן פאר נסיוני אני מציע ניסוח כזה: ואין זה סביר בנסיבות הפקדה לראות את המוצא חייב להשיב לו.

הבקודה השניה שברצוני לעמוד עליה היא העניין של קביעת חובת הפרסום על-ידי המשטרה. אני מצטרף לאלה הסבורים שאין מקום לקבוע דבר כזה בחוק. זה פובן מאליו. אם הדבר לא ייקבע בחוק, כלום

י.ה. קלינגהופר:

המשטרה לא תראה עצמה חייבת, לפי הנסיבות, לחפש אחר בעל האבידה? אין זה מתקבל על הדעת. אני חושב שזה גם יכול לפגוע בשמה הטוב של המשטרה.

ט. פרוש:
לענין חובת הפרסום - אם יש כיום תקנות בענין זה, הרי הן נובעות מחובת ההכרזה שהשתרשה, כפי שנאמר כאן. מתוך כאן רואה המשטרה חובה לעצמה להתקין תקנות. אולם כשאנו מקבלים את החוק כפי שהוא מוצע, בלי לכלול רפז בדבר חובת המשטרה לתת פרסום לדבר או לגלות ברבים שיש בידה אבידה כזאת וכזאת, זה יכול להתפרש כאילו תפקיד המשטרה הוא כתפקיד בנק, היינו לשמור על האבידה, אבל זה לא יחייב אותה ברבות הימים להתקין תקנות ולהנהיג נוהגים, כי לא תראה בכך את חובתה.

ב. הלוי:
אני רואה שיש כאן הבדל בין מציאה, שיש להנתיח כי בעלה התיאש ממנה מחמת מי עוט שוויה לבין מציאות בעלות ערך רב יותר, כגון כסף או שווה כסף. זה מזכיר לי שלגבי מציאות מהסוג האחרון יש חוקים הקובעים כי לפוצא הישר פגיע פרס או שכר, והייתי מצייע להכניס ענין זה גם כאן, אם כי בצורה מסוייגת, היינו שאין מקבלים פרס בעד כל דבר. נראה לי שזה בלתי פוסרי לופר, כי אדם עני הפוצא אבידה בעלת ערך של אדם עשיר חייב להשיבה לבעלה, וזה האחרון אף אינו חייב להודות לו על כך, כי העני פשוט סילא חובה להשיב אבידה, ותו לא. ענין הפרס או השכר אינו חידוש, ויש אי-אלו חוקים בעולם הקובעים אותו. החוק הגרמני, למשל, קובע שכר לפוצא.

יש לזכור, שאם אין מוצאים את בעל האבידה כעבור מספר חדשים, זוכה בה הפוצא. זה עלול ליצור מצב שהפוצא יקווה שלא ימצאו כלל את בעל האבידה, כי אז האבידה תעבור כולה לידינו. נוסף לכך נטילת החפץ על-ידי הפוצא יכולה להיות מתוך שתי כוונות: אדם שאינו ישר יכול ליטול את החפץ מתוך כוונה לקחת אותו לעצמו, ולפי החוק הפלילי זו גניבה. אם אפשר להוכיח שכבר בזמן הנטילה הוא התכוון לקחת את האבידה לעצמו, הרי זו גניבה על-ידי מציאה כפי שמשפטנים נוהגים לקרוא לזה. לעומת זאת אדם ישר יכול להקפיד ואף לחפש את בעל האבידה, לצלצל לו, לכתוב לו או להביא את האבידה למשטרה. אני מצייע לעודד את האנשים ההגונים או להגדיל את מספר האנשים ההגונים על-ידי קביעת פרס עידוד; או על-ידי שילוב ענין זה בצורה כלשהי.

ח. צדוק:
בסעיף 2 אנו מטילים חובה, ואי-קיום חובה זו הוא עבירה פלילית. אני רואה שבסעיף 9 נקבע עונש מאסר או קנס. אני נוטה להרחיק לכת מעבר לדברי חבר-הכנסת קלינגהופר לגבי החובה להשיב את האבידה לבעל, אלא אם אין בידי הפוצא להשיבה לו. כלומר, אני נוטה יותר לגירסה האופרדת בעצם שהפוצא יצא ידי חובתו אם השיב את האבידה לבעל או פסד אותה למשטרה, ואינו רוצה לחטט בנקודות נוספות, כגון אם היה בידו להשיב את האבידה לבעל, או אם היה סביר באותן נסיבות לפנות למשטרה או שהיה סביר יותר ללכת לבעל האבידה. אם לא נקבע כאן את הדבר הפשוט שהפוצא משתחרר מחובתו על-ידי אחד משני הדברים הללו, ניצור, אפילו מבחינה משפטית, מצב כזה: אם כי הפוצא פסד פיד את החפץ למשטרה, הוא עדיין אשם בעבירה פלילית, מפני שלא פסד את האבידה לבעל שהוא שכנו, למרות שהיה בידו להשיבה לו. כשאנו דנים בסוגיה של החוק הפלילי אני חושב שזה מצב בלתי נסבל. אינני מניח שהמשטרה תתבע אותו לדין בסיטואציה כזאת, אבל בכך יוצרים אנו עבירה שאיש אינו מניח כי היא עבירה.

הינ"ר י. גולדשטיינט:
אנו צריכים להבהיר את היחס של סעיף קטן (ג) לסעיפים הקודמים. אני מניח שסעיף קטן (ג) הוא תרופה כללית, כי הרי אם אין בידו של הפוצא להשיב את האבידה, הוא חייב להודיע על כך למשטרה.

ח. צדוק:
לפני הבנתי סעיף קטן (ג) מתקשר לסעיף קטן (ב), כלומר, או שהפוצא פוסד את האבידה לבעלה או שהוא פויריע על כך למשטרה. משפטר הודעה למשטרה, הוא רשאי לפסוד לה את האבידה, הוא אינו חייב; אולם הוא כן חייב לפסוד את האבידה למשטרה, אם זו האחרונה דרשה זאת ממנו. יש אפשרות שהפוצא יחזיק את האבידה וייצא ידי חובתו על-ידי הודעה למשטרה.

הצעת אלטרנטיבה נוספת, והיא: הודעה
לבעל האבירה.

י. ארידור:

היו"ר י. גולדשמידט:
אבל לא קבענו כאן חובה שאדם יטפל באבירה,
אלא אם כן הוא נטל אותה. אינני חושב
שאנו צריכים לדאוג כל כך שמה יעשה האזרח איזה מעשה טוב ויעזור לאדם
שאבד לו משהו. אם אדם פוצא, חפץ שעליו מצויינת כתובת בעליו, אינני יודע
מדוע לא יטרח קצת וישלח לו אותו בדואר. נראה לי שזה טוב מאד מבחינה
אזרחית שאזרחים עושים דברים בהתנדבות, אף-על-פי שאין חובה סטטוטורית.
לכן איננו צריכים להרחיק לכת כל כך מתוך דאגה לנרחיות האזרח. אם לפוצא
אין טלפון בבית, הוא יכול להיעזר בדואר ולשלוח את החפץ באמצעותו.

י.ה. קלינגהופר:

מבחינה פורטרית אני מסכים אתך, אבל
כאן הופכים את הפוצא לעבריינין ובדרך
זו מעודדים אותו להפקיר את החפץ, כי בנסיבות אלה אינו מעוניין ליטול
אותו. אנשים יעדיפו להתעלם מהאבירה כשם שיש שמעדיפים להתחמק מפסידת
עבודה בבית המשפט.

י. ארידור:

הפוצא לא יוכל להסתפק בכתיבת פכתב
לבעלים, כפי שאמר היושב ראש, כי כתוב
"חייב להשיב".

היו"ר י. גולדשמידט:

אני סבור שיש לשלם את (ג) לא רק עם
(ב) אלא גם עם (א) ולהרבות באפשרויות,
אבל לא מתוך אותה דאגה שמה הפוצא ינקוף מצבע כדי לעזור לפאבד האבירה.
נכון שהזנחה לאחר התערבות עלולה לגרום אחריה עבירה פלילית, אבל אם
נתייחס לרעיון הכללי - לא נסכם עכשיו את הניסוח - שהודעה לפשטרה,
פסידה לפשטרה וכל הדברים האלה הם שמהם צעד ראשון לקראת קיום החובה,
ייתכן שנוכל לפוצא בסיס פשותף שעליו נוכל להתאחד כולנו.

אני מציע שבענין הפרס נדון בסוף החוק,
כי ענין זה אינו מתבקש בפיוחד מסעיף זה או אחר.

ב. הלוי:

נזכרתי בענין זה דווקא בסעיף הנדון,
כי זה השכר נגד העונש.

פ. ארן:

אשר לעצם הדיון שהתנהל בוועדה, הבעיה
היא, כמובן, של מדיניות ולא של ניסוח.
אם הוועדה תרצה בכך, אפשר לכתוב: "חייב להשיבה לבעלה או להודיע לבעלה
על מציאתה". אשר לבעיה שהעלו חברי-הכנסת צדוק וחברי כנסת אחרים, אפשר
לכתוב: "חייב להשיבה לבעלה או להודיע עליה לפשטרה, זולת...". ואז תתקשר
הפלה "זולת" עם שני הדברים, ו(ג) יהפוך לתוספת ל-(ב). כפי שאמרתי,
הבעיה היא של מדיניות.

ב. הלוי:

אם יודע הפוצא מי בעל האבירה, אין הפוצא
יכול להחליט שמחמת מיעוט שוויה איך
הוא מחזיר לו אותה.

היו"ר י. גולדשמידט:

יש פרזומפציה כללית שדברים כאלה אין
אדם תובע בחזרה.

א. ידין:

הוועדה צריכה להחליט אם הפוצא יוצא ידי
חובה על-ידי שאינו עושה כלום מלבד פסידת
הודעה לפשטרה.

ח. צדוק:

אני חושב, שאם לא גלך בדרך שאדם יוצא
ידי חובה על-ידי הודעה לפשטרה, אנו
פותחים פתח להתחמקות. אני מסכים בהחלט שזה פורטי יותר ויאה יותר
שאדם הפוצא אבירה יחפש את בעל האבירה ויפסוד לו אותה, אבל אינני מוכן
לקבוע כי מי שפנה לפשטרה במקום לנהוג כך עבר עבירה פלילית. יש פרווח
בין הדברים.

היו"ר י. גולדשמידט:

עדיין לא גיבשתי דעה בשאלה אם להסתפק בהודעה למשטרה או לחייב את המוצא למסור

לפחות את האבידה למשטרה.

ח. צדוק:

המשטרה יכולה לדרוש את מסירת האבידה לידיה, ואז חייב המוצא לעשות כן, והמוצא כשלעצמו רשאי למסור לידיה את האבידה.

ג. הלוי:

השאלה היא אם להעמיס את הכל על המשטרה. בכל אופן יש כאן אלטרנטיבה: להודיע

לבעל האבידה או למשטרה.

ח. צדוק:

זה בדיוק מה שאני מציע.

היו"ר י. גולדשמידט:

בזה התחיל בעצם חבר-הכנסת ארידור. הוא הציע שזה יהיה אלטרנטיבי. אם נקבל גיטוח בעניין זה, נוכל לסיים את הדיון בסעיף 2.

מ. פרוש:

מה באשר לפרטום?

היו"ר י. גולדשמידט:

על כך לא הכרענו עדיין.

(ב) חוק דיני עונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב)

היו"ר י. גולדשמידט:

אנו עוברים לסעיף השני בסדר-היום: חוק דיני עונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב), תשל"ג-1972, שחזר בוועדת המשנה בראשותו של חבר-הכנסת ביבי.

מ. בצנני:

יש מספר הצננת לגבי הנוסח שלפניכם, היינו הנוסח המיועד לפליאת הוועדה. הראשונה שבהן היא של פרופ' פלד, אשר טען שלא צריכה להיות הערת שוליים בשם: "עבירות נגד האנושות". הוא אמר כי מבין חמשי העבירות המנויות בסעיף 1 דק שתי העליות הראשונות, במשמעותן אזלנו, הן צבירת נגד האנושות, ואילו שלוש האחרות הן עבירות נגד משפט העמים. לכן הוא הציע לשנות את הערת השוליים כך שהיא תיקרא: "עבירות נגד משפט העמים".

בוועדת המשנה לא נתקבלה הצעה זו משום שמכרזנו כי הערת השוליים אינה צריכה לפנות תמיד כל מה שכתוב בגוף הסעיף. הערת השוליים צותנת דק אינדיקציה כלשהי.

היתה גם הצעה לחלק את סעיף 1 לשני סעיפים סטניים, שהאחד מהם יכלול את פיסקאות (1) ו(2), והאחר את פיסקאות (3), (4) ו(5), אולם זה לא היה משנה דבר לעצם העניין. ביוזמתו אני מעמיד עכשיו בפני פליאת הוועדה את ההצעה לחלק את סעיף 1 לשני סעיפי משנה. העלית הצעה זאת גם בוועדת המשנה, אבל לא היתה לכך משמעות כלשהי מבחינת תכנון של הסעיף.

ברצוננו להביא לפני הוועדה את הסתייגותו של חבר-הכנסת ארזי. בדישה של סעיף 1 לנוסח שלפניכם כתוב "בתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט את מי שעבר בחוץ-לארץ אחת העבירות האלה", ואילו בסעיף 2 (א) כתוב "בתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט לפי דיני ישראל...". חבר-הכנסת ארזי אומר שצריכה להיות לשון אחידה בשני הסעיפים, ולכן יש לחוק את הפלים "לפי דיני ישראל" בסעיף 2 או להוסיף אותן בסעיף 1 ובעוד מספר מקומות. הוועדה לא קיבלה הצעה זו, כי הדעה היתה שבמקום בו מאזכר המחוקק את החוקים אין צורך להוסיף את הפלים "לפי דיני ישראל". בסעיף 1, למשל, איזכר המחוקק את החוקים ועל כן לא היה צורך לכתוב את הפלים הללו. מכל מקום הצעת חבר-הכנסת ארזי לא נתקבלה, והוא רשם הסתייגות וביקשני להביא את העניין לפני פליאת הוועדה.

ב. ביבי:

בסעיף 9 הנוכחי הושמטו המלים "חוק זה" שהופיעו בסעיף 5 לנוסח המקורי (קורא את הסעיף), כי אין להן משמעות. וראי שמדובר בחוק זה ולא בחוקים אחרים.

כן השמטנו את סעיף 6 בנוסח הישן (קורא את הסעיף), שאין לו מקום בחוק המשולב. אלה הבעיות שהתעוררו בוועדת המשנה בקשר לנוסח המשולב.

ג. שלי:

ברצוני להסביר לאותם חברי כנסת שלא היו בוועדת המשנה מה היו הנימוקים להסתייגותו של חבר-הכנסת ארזי. אי-אפשר לכפור בעובדה שהשוני בנוסח, היינו שבמקום אחד כתוב "לפי דיני ישראל" ובמקום אחר זה לא כתוב, אינו משאיר מקום לעורר ספיקות. וראי שאפשר לומר כי המחוקק לא התכוון ליצור אפליה בין שני הסעיפים, אלא שבסעיף אחד מאוזכרים חוקים ובסעיף אחר אינם מאוזכרים. בסעיף 2, למשל, כתוב "בתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט לפי דיני ישראל את מי שעשה בחוץ-לארץ מעשה שהיה עבירה אילו בעשה בישראל". מה פירוש "לפי דיני ישראל"? יש כל כך הרבה חוקים ישראלים, שהמחוקק אמר באופן כללי "לפי דיני ישראל". המחוקק אינו קורא בשם החוקים, כי החוקים רבים. בסעיף 1 מפרטים מספר חוקים, וכאן מדברים בחוקים שאי-אפשר לפרש בשםם כי הם רבים מאד.

אולם לא די בדבר פורמלי זה. יכול אדם לטעון, שאם בסעיף מסויים לא כתוב "לפי דיני ישראל", ייתכן שהנתבע יוכל לומר כי הוא רוצה להיות נדון לפי חוק מקום הפשע, ולא לפי דיני ישראל. יש מקום לעורר את השאלה הזאת, אם כי ייתכן שלא תעמוד בפני שיקול דעתו של שופט. לכן, אם ברור שהכוונה לשפיטה לפי דיני ישראל, אולי היה רצוי לכתוב גם בסעיף 1 "לפי דיני ישראל".

ד. סלינגהוף:

בסעיף 3 לא כתוב "לפי דיני ישראל" ובסעיף 4 זה כן כתוב.

ה. שלי:

זה חוק שתוקן. יכול להיות שבעת התיקון לא חשבו לבחון כל כך לשנות גם את הסעיף הקודם, ולכן כתבו בסעיף החדש "לפי דיני ישראל" ולא ראו הכרח לתקן את הסעיף הקודם. אולם עכשיו עוסקים אנו בנוסח משולב, והשאלה היא אם רצוי להכניס שינויים אלה. אם מתעורר ספק, אפשר להאחיד את הנוסח.

ו. ידני:

ברצוני להעלות דעיון היכול לענות גם על ענין זה של דיני ישראל וגם על ענין הערת השוליים של סעיף 1. מדוע צריכים אנו את סעיף 1 בתור סעיף נפרד? בסעיף 2 מנויים עשרה חוקים ובסעיף 1 - חמישה, ואם בכלל את חמשת החוקים הנזכרים בסעיף 1 במסגרת 2 (ב), לא יהיה צורך בסעיף נפרד ולא תהיה בעיה שפעם אחת כותבים את המלים "לפי דיני ישראל" ופעם אין כותבים אותן.

אגב, ברצוני לשאול את הוועדה אם אי-אפשר היה להימנע מחזרה על המלים "עבירה לפי חוק" במשך חמש-עשרה פעם על-ידי שייכתב ברישה: "מי שעבד בחוץ-לארץ עבירה לפי אחד החוקים האלה", ואחר-כך אפשר יהיה לכלול באנומדציה דק את החוקים.

ז. שלי:

זה אפשרי בהחלט.

ח. דמביץ:

הביטוי "לשפוט", בלי המלים "לפי דיני ישראל", מופיע חמש פעמים בחוק המוצע לפניכם: ברישה של סעיף 1, ברישה של סעיף 2 (ב), בסעיף 3 (א), בסעיף 5, בסעיף 6. בשני מקרים מופיע הביטוי "לשפוט" בתוספת המלים "לפי דיני ישראל". ברצוני לשאול את פרופ' ידני מה הוא מציע בענין זה.

ט. ידני:

במקום שכתובים החוקים שלפיהם שופטים לא נאמר "לפי דיני ישראל", אלא מדובר על עבירה לפי חיקוק מסויים. במקום שאין מפורטים את החיקוקים הישראלים כתוב באופן כללי "לפי דיני ישראל", ולא הייתי מציע לשנות זאת, כי אני רואה הגיון בדרך זו. כל מה שאני מציע הוא לבטל את הייחוד של סעיף 1,

היו"ר י. גולדשמידט:

אם כן, יש הצעה סגנונית של פרופ' ידין להימנע מאיזכור המלים "עבירה לפי חוק

בסעיפים 1 ו-2(ב).

אנו מקבלים הצעה זו, גם לגבי סעיף 3.

א. דרעי:

בסעיף 3 זה לא כל כך נחוץ.

א. ידין:

ברצוני להבהיר כאן משהו עקרוני. מדובר כאן בסמכות פלילית אקסטרה-טריטוריאלית,

ב. הלוי:

וכפי שזה בא לידי ביטוי בנוסח שלפנינו - בסמכות בתי המשפט בישראל לשפט אדם שעבר עבירה בחוץ-לארץ. זה הבדל השיפוטי, אבל הדבר המהותי הכרוך בכך הוא בעצם הרחבת המשפט הפלילי הישראלי - אין הכוונה לכל החוק הפלילי, אלא לאותם חוקים פליליים הנזכרים כאן - והחלתו גם מחוץ לגבולות הארץ, והוא יבוצע לאחר מכן על-ידי השיפוט הישראלי. אינני מציע שכל זה ייאמר בפירוש, אבל מכל מקום צריך להיאמר "החוק הפלילי" או "דיני ישראל", מפני שבזה זה שונה לחלוטין מהמשפט הבינ-לאומי הפרטי.

בתי המשפט בישראל מוסמכים, למשל, לדון

במשפט אזרחי גם בעילות תביעה שהן מחוץ-לארץ. כלומר, אם אדם עשה חוזה מסחרי עם אדם מחוץ-לארץ, הרי בתי הדין בישראל יכולים לשופט באותו ענין. המשפט הבינ-לאומי הפרטי קובע בתכנון לפי איזה משפט יידון הענין, היינו אם לפי המשפט הזר או לפי המשפט הישראלי. במשפט הפלילי אין דבר כזה. כלומר, בית משפט בישראל לא ישפוט לפי משפט פלילי זר. עבירה חוץ אינה עבירה שחוק בחוץ-לארץ מגדיר אותה כעבירה, אלא זו עבירה שהחוק הישראלי מגדיר אותה בתוך ארצו כעבירה, ובדרך-כלל היא חלה רק על הטריטוריה הישראלית, כולל אניות, אווירונים ושגרירויות של ישראל, כלומר, על אדמת ישראל בסובן המורחב. חוק זה בא להרחיב את הטריטוריה בה אפשר לעבור על החוק הפלילי הישראלי, ובסעיף 2 מוגדרים סוגי העבירות. אין זה מקרה שבכל הסעיפים הללו עוברת כחוט השני התייחסות לחוק המהותי הישראלי. לפעמים זה מתבטא במלים "לפי דיני ישראל", כלומר, לפי החוק הפנימי הישראלי, ולפעמים אין צורך במלים אלה, כי החוק הפלילי הישראלי נקוב בשמו.

כמובן, היה יפה יותר ושיטתי יותר לו

היה סעיף כללי הסתייחס לכל החוק ואומר: בתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט לפי חוקי ישראל - לא הייתי אומר "לפי דיני ישראל" - במקרים המפורטים בחוק זה. העיקרון הכללי השולט בכל הוא שבתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט לפי חוקי ישראל את מי שעבר אחת העבירות המפורטות להלן בחוץ-לארץ.

י.ה. קלינגהופר:

ברצוני להתייחס לרעיון שהעלה פרופ' ידין לכלול את הכתוב בסעיף 1 בסעיף 2. אני

נזהר במקצת מדרך זו מסיבה פשוטה מאד. סעיף 2(ב) מתחיל במלים "בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א)", ובכך יש סייג מסויים שעבירות לפי סעיף 2(ב) צריך שתהיה בקץ משום פגיעה במדינת ישראל, לפי הפרטים הנוגעים בדבר.

- אולי כן ואולי לא.

ב. הלוי:

י.ה. קלינגהופר:

לעניות דעתי, זה יכול להיות המובן, ואם כוללים סעיף 1 במסגרת סעיף 2, כפי שמציע פרופ' ידין, מכפיפים גם סעיף 1 לסייג זה, דבר שלא היה בחוק הקיים.

ח. צדוק:

אני מבקש שלא נשכח שאנו עוסקים בנוסח משולב ולא בתיקון החוק. על דקע תזכורת זאת מכל ההצעות שהועלו כאן נראית לי רק הצעת פרופ' ידין שבכל אחד מהסעיפים בהם יש אנוטרדיציה נאמר "אחת העבירות לפי אחד החוקים האלה" ואחר-כך נמנה את החוקים. כל שאר ההצעות נראות לי כחורגות מתחום סמכותנו בעריכת נוסח משולב. אתחיל מסעיף 1. סעיף 1, עם כותרת השוליים כפי שהיא מופיעה בנוסח שלפנינו, הוא בהתאם לחוק הקיים. ייתכן שמישהו חושב כי מן הראוי היה לקבוע אחרת, אבל זה החוק הקיים. באיזו סמכות נשנה את הדברים?

ח. צדוק:

אגב, לדעתי יש הגיון בכך שמסעיף 1 הוא מסעיף בפני עצמו ומסעיף 2 (ב) הוא מסעיף בפני עצמו. מסעיף 2(ב) מדבר על עבירות הנעשות בחוץ-לארץ שיש בהן פגיעה בערכים ישראליים, ומסעיף 1 מדבר על מעשים שנעשו בחוץ-לארץ ויש בהם פגיעה בערכים כלל-אנושיים, וטוב לדברים אלה יעמדו בנפרד. אני מניח שזה היה ההגיון בחוק המקורי ואיני בדעה שצריך לשנות זאת.

לגבי הצורך במלים "לפי דיני ישראל", אני מנסה לחשוב מדוע זה כתוב כך בחוק המקורי. לגבי העבירות הפנויות במסעיף 1 ובמסעיף 2(ב) אנו מרחיבים את סמכות בתי-המשפט בישראל ואופרים שעבירה על חוק הדגל והסמל, למשל, שנעשתה בחוץ לארץ - דינה כדין עבירה כזאת שנעשתה בישראל. קיימת אותה סמכות. במסעיף 2(א) אנו עושים דבר שונה. איננו מדברים על עבירה בחוץ-לארץ, אלא על מעשה בחוץ-לארץ, והמעשה צריך להיות כזה שיש בו כל האלמנטים של עבירה על החוק הישראלי, ונוסף לכך גם האלמנט של פגיעה באחד הדברים הפנויים כאן, אלמנט שאינו בחוץ כדי שתהיה סמכות לבית המשפט כשהמעשה נעשה בישראל. אנו אופרים שאנו שופטים את האיש בישראל על עבירות פלוגניות לפי דיני ישראל, וזאת רק כשאל המעשה, המהווה את העבירה הזאת בחוץ-לארץ, מתווסף האלמנט הנזכר.

אם כן, יש שלושה טעמים המצדיקים השארת העניין כמות שהוא: ראשית, הנימוק שהביא חבר-הכנסת גיבי שבמסעיף 1 ובמסעיף 2(ב) יש אנומורפיה של חוקים, ואנו יודעים שאלה חוקים ישראליים. המקביל לאנומורפיה זו במסעיף 2(א) אלה המלים "לפי דיני ישראל", היינו לפי המסעיף המתאים שבדיני ישראל. שנית, כאן יש צורך באלמנט נוסף כדי שתהיה סמכות לבית המשפט; שלישית, וזה מעל לכל, כך כתוב בחוק הקיים. אם יש כאן משהו לא ברור או אם מסעיף זה פותיר ספק בנוגע לסמכות, האם יש לנו סמכות להסיר ספק זה כשאנו קובעים נוסח משולב? אנו חייבים להשאיר את המסעיף כמות שהוא, אני מציע לקבל רק את התיקון הסגנוני שהציע פרופ' ידין.

א. דמביץ: מן הראוי להגיד "עבירה לפי כל חיקוק", כי יש גם תקנות.

היו"ד י. גולדשמידט: אני מציע לקבל את סיעונו של חבר-הכנסת צדוק לא לקבל את ההצעות האחרות בקשר למסעיפים 1 ו-2.

י. ארדודר: פר דמביץ הציע לכתוב "עבירה לפי כל חיקוק מאלה", אולם אם כותבים מלים אלה ומביאים לאחר מכן אנומורפיה של חוקים, כי אז החוק עצמו אינו כולל את תקנותיו.

א. ידין: אני מציע שנכתוב "פי שעבר בחוץ לארץ עבירה לפי אחד מאלה".

א. דמביץ: אני מסכים לתיקון זה.

היו"ד י. גולדשמידט: אנו צריכים להכריע בקשר לכותרת השוליים של מסעיף 1.

א. ידין: סמים מסכנים את האנושות.

ח. צדוק: מה שלא נראה לי הוא שעבירה לפי חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם תיקרא רק עבירה נגד משפט העמים.

א. דמביץ: זו גם עבירה נגד האנושות וגם עבירה נגד משפט העמים.

י.ה. קלינגהופר: בדף האחרון כתוב תחת המלה "התוספת": "(מסעיף 3(2)) בעוד שצריך להיכתב (מסעיף 3(א)(2)). יש לתקן זאת.

היו"ר י. גולדשמידט: אם אין הורעה עומדת על כך שראה שוב את הסעיף לאחד שיוכנסו בו השינויים הסגוריים שהוחלט עליהם, אנו יכולים לאשר בזה את הנוסח המשולב שהונח לפנינו.

ה צ ב ע ה

חוק דיני ענדשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב),
כמוצע על-ידי ועדת המשנה - נתקבל

א. דמביץ: צריך לקבוע תאריך פרסום. אני מציע שניתן את זה לפרסום תוך שבועיים.

היו"ר י. גולדשמידט: אין התנגדות לכך.

ה'שיבה צבעלה בשעה 12.15.